

Welsh A: literature – Standard level – Paper 1
Gallois A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Galés A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Gan ddilyn yr arweiniad, ysgrifennwch ddadansoddiad llenyddol ar **un** darn yn unig. Yn eich ateb, rhaid ichi drafod y ddau gwestiwn arweiniol a roddwyd.

1.

Ar bnawn Sadwrn yr aeth Bob Wil yn hen, pnawn Sadwrn pan oedd awel olaf Hydref yn gremial rhwng gweddill y dail yn y parc bach oddi ar Paradise Street, a chorws o *You'll Never Walk Alone*, yn bwhwman o gwmpas ac uwchben cae pêl-droed Lerpwl yn Anfield Road. Ond 'roedd Bob Wil mor unig â gwên mewn mynwent.

5 Yn y cae pêl-droed y dylai yntau fod, yno 'roedd o wedi bod bnawn Sadwrn ar ôl pnawn Sadwrn am flynyddoedd, yn rhan o'r siom neu'r gorfoledd, yn siglo fel pendil cloc mawr gyda'r dyrfa, ac yn teimlo gwefr y perthyn rhyfedd na allai ei ddisgrifio wrth neb. 'Roedd yn rhaid bod yno i berthyn. Yn lle hynny, eisteddai ar fainc galed yng nghornel y parc bach a gweddillion gwanwyn yn ddail canlliw gylch ei draed, a'r gwellt crintach ar yr esgus o lawnt yn dechrau
10 melynu.

Pobl mewn oed oedd y ddau arall oedd yno hefyd; hen wraig gwmanllyd yn gryndod i gyd a map ei blynyddoedd yn batrymau ar y memrwn croen a'i gwddf hir-denau. Hen ŵr yn gwneud ffrindiau hefo'r adar to beiddgar, a glafoerion yn sglein ar ei ên esgrynog. Bysedd main hir oedd ganddo yntau, yn union fel brigau'r goeden sgawen ar derfyn Felin Foel pan fyddai'r gaeaf bron
15 â dod, ond teimlai Bob Wil cyn hyned â neb.

Fe wyddai yn iawn fod ryw ddeuliaeth ryfedd yn perthyn iddo, – 'toedd o na hogyn gwlad na hogyn tref, ac fe allai fod yn berffaith hapus yn y ddeule, dim ond iddo gael ceiniog neu ddwy yn ei boced. Dewis pa un o'r ddau a fyddai yn y dyfodol oedd yn anodd. Yn gythreulig o anodd.

20 Yng nghefn gwlad 'roedd ei wreiddiau, lleiniau pedryfal y Pandy Bach a'r Felin Foel oedd ei gynefin cynnar, aroglau gwyddfid a bwtsias y gog oedd yn ei ffroenau, a blas cnau melyn ac oerni dŵr Ffynnon y Faenor oedd ar ei dafod. Ond i Lerpwl yr aeth i wneud ei geiniog. Yn Lerpwl y gwariodd hi hefyd.

Pan âi adref ar ei wyliau ddwywaith yn y flwyddyn, teimlai fel aros dros byth. Ganol haf byddai'r cryman o draeth rhwng y Borth a'r Garreg Goch yn hafan o dlysi a thawelwch, a haul
25 yn hongian ar bileri hir uwchben y môr, cyn machludo yn sbectwm i'r gorwel, a dim ond sŵn melfedaidd tonnau yn llepian gylch ei droed. Ar Nadolig byddai'r croeso a'r caredigrwydd yn lapio amdano fel cwrlid cynnes, yr ysgwyd llaw, y gwin mwyar duon a'r anrhegion dianghenraid yn eilio'r hen ddyddiau, ac ambell wên slei yn creu'r awydd am ddyfnhau gwreiddiau. Anodd fyddai gadael, ond unwaith y byddai'r trên yn cyrraedd yr arfordir mawr, edrychai yntau ymlaen
30 am ddadwrdd stryd, y golau neon, hisian yr olwynion chwil a'r cyffro oedd o gylch pobl ar fynd di-baid.

'Roedd wythnos a deuddydd wedi mynd er y dydd lau pan alwyd ef i'r swyddfa yn y gwaith, ac 'roedd y pnawn hwnnw wedi ei serio yn ei gof am byth, fel adnod neu fel rheg. Gwir fod ambell si ar led ers misoedd bellach fod y cwmni am symud o'r cyffiniau, ond 'roedd
35 hynny wedi digwydd o'r blaen, bob yn ail flwyddyn bron, a phawb yn gwybod mai tacteg y rheolwyr i geisio cadw codiad cyflog yn isel oedd hynny, ond 'roedd ceg Bob Wil cyn syched â phregeth gynorthwyol ar bnawn o Awst wrth iddo gerdded i gyfeiriad y swyddfa.

'Cymerwch gadair, Mr Williams', meddai'r ferch ifanc oedd tu ôl i'r ddesg fodern, ac eisteddodd yntau a gwasgu ei ddwylo yn dynn, dynn, nes bod ei figyrnau'n wyn yn erbyn
40 dŵch ei ddillad.

Coesau'r ysgrifenyddes oedd yr unig beth gwerth edrych arnynt yn y swyddfa, ac er i honno ddechrau gwrido dan ei edrychiad, 'wnaeth hi geisio cuddio dim arnynt. 'Roedd y swyddfa'n boeth, yn rhy boeth, a theimlai Bob Wil mor annifyr â cholera gron mewn syrcau.

45 Gweflau tenau fel brechdan cybydd oedd gan Mr Blair, ac aroglau drwg ar ei wynt wrth iddo gynnig cadair galed i Bob Wil.

'Ers faint ydach chi hefo ni, Mr Williams?' (Fe wyddai Mr Blair i'r diwrnod ers faint.)

'Deng mlynadd ar hugain bron erbyn hyn.'

'Ma' hynny yn gwneud petha'n anodd.'

'Yn anodd, Mr Blair?'

50 'Yn anodd iawn. Ma' newyddion da yn hawdd 'u deud, Mr Williams, a dydi be s'gen i i ddeud ddim yn hawdd, yn enwedig o gofio'r deng mlynadd ar hugain.'

Rhedodd ias fel dŵr oer i lawr cefn Bob Wil a llyfodd ei wefusau crimp, a theimlo'r crwst yn hel yn y corneli.

55 'Ma' petha wedi newid, Williams (dim 'Mr' y tro yma), a tydan ni ddim wedi newid hefo nhw, ddim hyd yma beth bynnag, a dyna pam ma'r cwmni am symud. Yn anffodus ma'ch oed chi...'

'Dydw i ddim yn hannar c...'

'Ddim yn hannar cant, Williams, mwy na finna', ond ma'r dechnoleg newydd 'ma yn cymryd lle pobol, yn enwedig pobol fel chi heb wneud gradd ac ati. Mi fydd 'na dâl wrth gwrs.'

60 Tâl am yr oriau hir, tâl am y diflastod, tâl am bopeth ond am y siom. Bron yn hanner cant ac yn rhy hen, ac ar bnawn Sadwrn fel yma, yn llawer hŷn.

Grace Roberts, 'Claddu p'nawn Sadwrn', *Cyfansoddiadau a Beirniadaethau* (1984)

- (a) Trafodwch y ffordd y mae'r awdur yn defnyddio tensiwn a gwrthdaro i archwilio a datblygu themâu canolog y darn hwn.
- (b) Rhowch sylw i'r defnydd o nodweddion arddull yn y darn hwn a'r effeithiau y maent eu cyflawni.

2.

Ardddegyn

Buan y dysgaist gydymffurfio â'r rheolau:
cadw at y llwybr rhag camu ar y gwair
a gwlychu d'esgidiau newydd yng ngwlith y bore;
thorraist ti'r un dant y llew
5 ar ôl dy rybuddio am flodau pi-pi'n-gwely;
gadewaist yn eu lle lygaid y dydd
rhag ofn fod cŵn wedi bod yn bawa.

Ond ni'th rwystrwyd gan y cyfarwyddiadau
rhag camu ymhellach oddi wrthyf.

10 Ac fe'th wyliaf yn mynd bob bore
yn dy lifrai addysg unffurf
wedi d'arfogi ar gyfer y daith â bag Animal
a'th iPod yn pwmpio cynghorion i'th glustiau,
yn cynllunio i ddringo'r diwrnod sy'n ymestyn
15 yn fynydd cymesur ei gwricwlwm o'th flaen.
Ac mae cuddliwiau cydymffurfio
yn ymestyn yn orchudd
sy'n lliwio dy idiom yn 'cool' ac yn 'actually' ac yn 'really'.

20 Ond ar y llwybr sy'n igamogamu
rhwng dibyniaeth a rhyddid,
rhwng geiriau Gwibdaith ac alawon Coldplay*,
rhwng y cellwair cartrefol a thynfa'r draffordd fawr,
ai chwilio yr wyt ti,
ymbalfalu am gyweirnod i'th gân,
25 am fwch yn y clawdd fydd yn d'arwain
yn daclus dwt i'th yfory?

Gerwyn Williams, *Rhwng Gwibdaith a Coldplay* (2011)

---

* Gwibdaith a Coldplay: dau fand cerddorol. Y naill yn canu caneuon yn y Gymraeg a'r llall yn Saesneg.

- (a) Trafodwch y modd y cyflwynir perthynas y rhiant a'r plentyn yn y gerdd hon er mwyn amlygu ei themâu canolog.
- (b) Beth allwch chi ei ddweud am y ffordd y mae'r gerdd yn defnyddio iaith a dyfeisiau arddull, fel "llais" wrth gyflwyno ei thema?